

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 129/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To 3/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti [REDACTED] a [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. júla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva nebyť podrobený krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj svojho práva nebyť podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To 3/2021 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhujú priznať im finančné zadostučinenie každému 10 000 eur. Zároveň požiadali o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie o ich ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh, ako aj rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia boli rozsudkom Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. BB-4 T 36/2018-18383 z 25. septembra 2020 uznaní za vinných z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1, ods. 2 písm. d) a e) a ods. 3 písm. b) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i), § 140 písm. b) a c) a § 141 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a iných obzvlášť závažných zločinov, za čo boli odsúdení na úhrnný trest odňatia slobody na doživotie. Proti označenému rozsudku podali sťažovatelia odvolanie.

3. Na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu o nimi podanom odvolaní 7. júla 2021 predsedníčka príslušného senátu v úvode verejného zasadnutia rozhodla, že na základe rozhovoru s náčelníkom eskorty z ústavu na výkon trestu odňatia slobody v zmysle § 31, § 34 a § 35 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov prijíma opatrenie, v zmysle ktorého obaja sťažovatelia ostanú počas priebehu verejného zasadnutia spútaní (predvádzacie retiazky a spútaťavacie retiazky a taktiež putá na rukách). Odvolanie sťažovateľov bolo na verejnom zasadnutí zamietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia pred ústavným súdom namietajú, že na ich spútanie počas verejného zasadnutia nebol daný dôvod. Proti spornému opatreniu predsedníčky senátu sa priamo na pojednávaní ohradili, avšak predsedníčka senátu na ich žiadosť „*nereagovala*“, iba „*stroho uviedla, že trvá na urobenom opatrení*“.

5. Sťažovatelia poukazujú na skutočnosť, že na verejnom zasadnutí boli zástupcovia verejností a médií a že skutočnosť, že boli spútaní, zasiahla do ich prezumpcie nevinny. Tiež zdôraznili, že počas pojednávaní na špecializovanom súde v zásade neboli spútaní a že na ich spútanie preto nebol dôvod ani pred najvyšším súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva nebyť podrobený krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a základného práva na prezumpciu nevinny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj práva nebyť podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 dohovoru a práva na prezumpciu nevinny podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní, v ktorom bolo rozhodované o odvolaní sťažovateľov v ich trestnej veci.

7. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 540/2022-5 z 30. novembra 2022 bol sudca Miloš Maďar na základe ním podaného oznámenia o dôvodoch jeho možného vylúčenia vylúčený z konania a rozhodovania v tejto veci sťažovateľov.

8. V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 preto ústavný súd rozhodol v zložení senátu uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov:

9. Ústavný súd v súvislosti s predmetom ústavnej sťažnosti na úvod pripomína, že opatrenia na obmedzenie obvineného v súdnej sieni môžu ovplyvniť spravodlivosť konania podľa čl. 6 dohovoru, a to najmä pokiaľ ide o ich vplyv na výkon jeho práva na efektívnu účasť v konaní a na prístup k praktickej a účinnej právnej pomoci (podrobnejšie rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Svinarenko a Slyadnev proti Rusku zo 17. 7. 2014, sťažnosti č. 32541/08 a č. 43441/08, bod 134).

10. Úlohou vnútroštátneho súdu je zvoliť najvhodnejšie opatrenia s ohľadom na okolnosti daného prípadu, a to s prihliadnutím na záujmy výkonu spravodlivosti, na potrebu vnímania súdneho konania ako spravodlivého a taktiež na prezumpciu nevinoty, to všetko za súčasného zabezpečenia práva obvineného na účinnú účasť v konaní a na praktickú a účinnú právnu pomoc (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Yaroslav Belousov proti Rusku zo 4. 10. 2016, sťažnosti č. 2653/13 a č. 60980/14, bod 152). V tomto smere je potrebné doplniť, že aj keď príslušné opatrenie nemusí byť v rozpore s čl. 3 dohovoru, stále môže obvinenému znemožniť efektívnu účasť v konaní v rozpore s čl. 6 dohovoru (ibid., bod 153).

11. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) už rozhodol o porušení práv sťažovateľov podľa čl. 6 dohovoru z dôvodu obmedzení počas súdneho pojednávania, a to napr. z dôvodu predvedenia sťažovateľa vo väzenskom oblečení [rozsudok vo veci Jiga proti Rumunsku zo 16. 3. 2010, sťažnosť č. 14352/04; k tomuto pozri aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Spojených štátov amerických vo veci Estelle v. Williams, 425 U.S. 501 (1976)], držania v sklenenej kľetke (rozhodnutie vo veci Auguste proti Francúzsku zo 7. 6. 1990, sťažnosť č. 11837/85) či držania v mrežovanej kľetke (rozsudok vo veci Ramishvili a Kokhraidze proti Gruzínsku z 27. 1. 2009, sťažnosť č. 1704/06; tiež rozsudok vo veci Ashot Harutyunyan proti Arménsku z 15. 6. 2010, sťažnosť č. 34334/04).

12. Len pre porovnanie, pokiaľ ide o samotné spútanie, jedným z dôležitých faktorov majúcich vplyv na prezumpciu nevinoty môže byť aj skutočnosť, či o vine obvineného rozhoduje laická porota, alebo profesionálny sudca [pozri aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Spojených štátov amerických vo veci Deck v. Missouri, 544 U.S. 622 (2005)].

13. Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Sarban proti Moldavsku zo 4. októbra 2005 (sťažnosť č. 3456/05) posudzoval aj spútanie sťažovateľa počas pojednávania a dospel k záveru, že v situácii, keď bol sťažovateľ predvedený v putách a počas pojednávania umiestnený v kľetke, a to napriek tomu, že bol pod dohľadom justičnej stráže a na krku mal chirurgický golier (z okolností prípadu vyplynulo, že sťažovateľ mal vážne zdravotné problémy, pozn.), došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 3 dohovoru.

14. Z uvedeného vyplýva, že kumulácia viacerých opatrení či faktorov môže vo svojom súčte viesť nielen k porušeniu práva podľa čl. 6 dohovoru, ale v špecifickej situácii aj práva podľa čl. 3 dohovoru.

15. Podmienky na spútanie obžalovaného počas hlavného pojednávania posudzoval aj Ústavný súd Českej republiky (nález vo veci č. k. III. ÚS 366/2014 z 10. 7. 2014), ktorý nasadenie pút označil za závažný zásah do osobnej integrity, slobody a dôstojnosti obžalovaného. S odkazom na judikatúru ESLP konštatoval, že ponechanie donucovacích prostriedkov v priebehu hlavného pojednávania by malo byť opatrením výnimočným.

16. Pred samotným preskúmaním okolností tohto prípadu v rámci už uvedených východísk ústavný súd zdôrazňuje, že námietky sťažovateľov neberie na ľahkú váhu. Zároveň konštatuje, že rešpektuje mieru úvahy danú konajúcemu sudcovi (predsedovi senátu podľa § 40 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov, pozn.) pri vyhodnocovaní bezpečnostného a iného rizika na súdnom pojednávaní. Samotný predseda senátu za pomoci Zboru väzenskej a justičnej stráže, resp. jej zástupcu priamo prítomného na mieste, sú v najlepšom postavení vyhodnotiť všetky relevantné faktory v prospech a v neprospech daného opatrenia. Úlohou ústavného súdu v takejto situácii je preskúmať, či konkrétne okolnosti danej veci s ohľadom na už citované právne východiská nevyvolávajú dôvodné pochybnosti o presvedčivosti (primeranosti) záveru predsedu senátu.

17. Zohľadňujúc už uvedené, ústavný súd poukazuje na okolnosti prípadu, a to že sťažovatelia boli v danom čase obžalovaní v rôznych trestných konaniach z rozsiahlej a zo závažnej trestnej činnosti vrátane násilnej trestnej činnosti. Priamo v danej trestnej veci, v ktorej najvyšší súd v napadnutom konaní rozhodoval ako súd odvolací, boli neprávoplatne odsúdení na doživotný trest odňatia slobody o. i. za obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy. Ich spútanie počas verejného zasadnutia bolo zo strany predsedníčky senátu priamo na mieste konzultované s náčelníkom eskorty z ústavu na výkon trestu odňatia, teda zohľadňujúc v danom čase aktuálne informácie vo vzťahu k sťažovateľom. K tomuto obmedzeniu (spútanie) neboli pripojené ďalšie obmedzenia (pozri citovanú judikatúru ESLP), pričom sťažovatelia okrem všeobecného odkazu na ich „*pocit strachu, úzkosti a podriadenosti*“ nepreukázali, že by im bola znemožnená účinná účasť v konaní a/alebo praktická a účinná právna pomoc. Naopak, z predloženej zápisnice vyplýva aktívne sa zapájanie sťažovateľov do konania, a to vo forme rozšírenia ich odvolania, návrhu na vykonanie dôkazu či odkazov na rôzne časti ich odvolania a tam uvedenú právnu argumentáciu. V tomto smere ústavný súd dopĺňa, že na predmetnom verejnom zasadnutí bol prítomný obhajca sťažovateľov, ktorý zabezpečoval naplnenie práva sťažovateľov na ich účinnú účasť v konaní. Navyše, vo veci sťažovateľov, ktorí boli už neprávoplatne uznaní za vinných a bol im neprávoplatne uložený trest odňatia slobody na doživotie, rozhodoval senát zložený z profesionálnych sudcov vrcholného orgánu všeobecného súdnictva na Slovensku.

18. K uvedenému je zo strany ústavného súdu potrebné taktiež doplniť, že sťažovatelia síce v ústavnej sťažnosti tvrdia, že sa proti predmetnému opatreniu ohradili, resp. že ho priamo na mieste namietli, zo sťažovateľmi predložených dokumentov (zápisnica o verejnom zasadnutí) však takáto skutočnosť nevyplýva. Sťažovatelia, ktorí boli v konaní pred najvyšším súdom kvalifikovane právne zastúpení a počas verejného zasadnutia mali k dispozícii právnu pomoc ich obhajcu, nepredložili ústavnému súdu žiadne iné dôkazy v prospech svojho tvrdenia o napadnutí predmetného opatrenia.

19. Všetky už uvedené okolnosti dávajú podľa názoru ústavného súdu dostatočný ústavnoprávny základ sťažovateľmi spochybňovanému opatreniu prijatému v napadnutom konaní (porov. uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 526/2022 z 27. septembra 2022 týkajúce sa spútania v konaní o povolenie obnovy trestného konania).

20. Pokiaľ sťažovatelia namietajú vyvolanie dojmu o ich vine prostredníctvom zástupcov masovokomunikačných médií a ich informovania o priebehu verejného zasadnutia, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že predmetná námietka, teda spôsob informovania súkromnoprávnymi osobami (novinármi) o priebehu verejného zasadnutia, spadá pod čl. 8 dohovoru, nie čl. 6 ods. 2 dohovoru namietaný sťažovateľmi (pozri rozsudok vo veci Mityanin a Leonov proti Rusku zo 7. 5. 2019, sťažnosti č. 11436/06 a č. 22912/06, body 102 a nasl.).

21. Ústavný súd v nadväznosti na už uvedené dospel k záveru, že porušenie práva sťažovateľov na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru nebolo preukázané, o to menej bolo preukázané porušenie ich základného práva nebyť podrobený krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva nebyť podrobený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 dohovoru.

22. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť ako celok odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Nad rámec už uvedeného ústavný súd vo všeobecnosti pripomína dôležitosť dodržiavania pravidiel v prípade spútania obvinených (obžalovaných) na pojednávaní, a to predovšetkým výnimočnosť použitia tohto inštitútu a potrebu minimalizácie dĺžky jeho trvania [pozri Smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, body 20 a 21].

24. Ústavný súd taktiež považuje vo vzťahu k všeobecným súdom za potrebné doplniť, že vzhľadom na už uvedenú výnimočnú povahu predmetného opatrenia, ako aj potrebu zväziť jeho uplatnenie priamo na mieste je na účel ochrany jednotlivcov proti svojvôli verejnej moci vhodné, ak prijatie takéhoto opatrenia je odôvodnené, a tak aj primeranosť jeho využitia je vo väčšej miere spätne preskúmateľná.

III.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

25. Sťažovatelia požiadali ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie o tejto ich ústavnej sťažnosti.

26. Navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, možno ustanoviť právneho zástupcu za kumulatívneho splnenia dvoch podmienok, a to (1) ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a (2) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

27. Odhliadnuc od prípadného splnenia prvej podmienky, ktoré nebolo pred ústavným súdom preukázané, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v tomto prípade už na prvý pohľad nie je splnená druhá podmienka na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, keďže na základe už uvedeného ide u sťažovateľov o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

28. Ústavný súd preto žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu pre toto konanie nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu